

“Μια κόρη τ’αποφάσισε!” – Οι γυναίκες στην Επανάσταση του 1821

Οι γυναίκες κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης (1821) "έπαιξαν" έναν αρκετά σημαντικό ρόλο, παρά την κοινωνική αντίληψη που επικρατούσε το 1821 για το γυναικείο φύλο. Αρχικά, όταν ακούμε ότι οι γυναίκες είχαν επίδραση στην επανάσταση, δεν εννοούμε ότι όλες πολέμησαν. Οι περισσότερες ασχολούνταν με τον εφοδιασμό των ελληνικών στρατοπέδων, την ανατροφή των παιδιών τους, όταν οι άνδρες τους ήταν απόντες από το σπίτι λόγω της μάχης, και με τη συντήρηση του σπιτιού.

Δυστυχώς όμως, λίγες είναι οι αναφορές στα κατορθώματα των Ελληνίδων γυναικών το '21, καθώς δίνεται περισσότερη προσοχή στις επιτυχίες των ανδρών. Ωστόσο υπάρχουν και αναφορές σε αυτά που έκαναν οι γυναίκες. Με το πέρασμα του χρόνου επικράτησαν μορφές γυναικών όπως της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας και της Μαντώς Μαυρογένους, ενώ παράλληλα υπάρχουν πολλές ιστορικές πηγές που επιβεβαιώνουν την πολύπλευρη συμβολή τους στον δύσκολο αυτό αγώνα.

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα

Η προσφορά της στην Επανάσταση ήταν μεγάλη. Έδωσε όλη της την περιουσία, συντήρησε και εξόπλισε τον ελληνικό στόλο, καθώς ήταν και πλοίαρχος σε ένα από τα καράβια της, τον Αγαμέμνων.

Η Μπουμπουλίνα, έχοντας γίνει ήδη μέλος της Φιλικής Εταιρείας στην Κωνσταντινούπολη, που προετοίμαζε την ελληνική επανάσταση, και όντας η μόνη γυναίκα που μυήθηκε σε αυτή, στον κατώτερο βαθμό μύησης αφού οι γυναίκες δεν γίνονταν δεκτές.

- Η γοητευτική **Μαντώ Μαυρογένους** ηγήθηκε σε σημαντικές εκστρατείες, όπως αυτές των Καρύστου, Πηλίου, Φθιώτιδας και Βοιωτίας και της Μυκόνου, πέθανε σε καθεστώς περιφρόνησης και ένδειας, αφού διέθεσε ολόκληρη τη σημαντική περιουσία της για την Επανάσταση.
- Μάλιστα, όταν ένας δημόσιος υπάλληλος τη ρώτησε «τι προσέφερε στον αγώνα», για το αν θα δεχθεί το αίτημά της για σύνταξη, εκείνη απογοητευμένη είπε: «τίποτα». Η γυναίκα αυτή, που ο Καποδίστριας ονόμασε επίτιμο αντιστράτηγο, κατά τη διήγηση του φιλέλληνα Περιβιάνο Τζεκίνι, «...περιέπεσεν εις εσχάτην πενίαν, σκληρώς λησμονηθείσα και εγκαταλειφθείσα υπό πάντων».

- Πολλά ήταν και τα παραδείγματα γυναικών που έμειναν στην ιστορία με το όνομα τους. Η **Μόσχω Τζαβέλλα** αντιστάθηκε γενναία, όταν ο Αλή πασάς έστειλε ισχυρό απόσπασμα για να καταλάβει το Σούλι. επικεφαλής 400 γυναικών, επιτέθηκε στον Αλή, αναγκάζοντάς τον να υποχωρήσει, αφού οι άνδρες μπροστά στο γυναικείο γιουρούσι, ακολούθησαν και ο εχθρός αιφνιδιασμένος απωθήθηκε. Το μέγα επίτευγμά της γέμισε δέος τους Οθωμανούς, ενώ ενέπνευσε τη λαϊκή παράδοση.

Σταυριάνα Σάββαινα: Η γενναία αγωνίστρια της Μάνης

Είχε το δικό της ασκέρι, αποτελούμενο μόνο από γυναίκες, το οποίο συγκρότησε και όπλισε με δικά της χρήματα. Μαζί τους πήρε μέρος σε μια σειρά από μάχες: στην πολιορκία της Τριπολιτσάς, στη νικηφόρα μάχη του Βαλτετσίου (12-13 Μαΐου 1821), στη μάχη των Τρικόρφων (23 Ιουνίου 1524), στην Εύβοια, στο Πέτα, στη Βέργα του Αλμυρού. Ντυμένη σαν άνδρας, ορμούσε πάνω στους Τούρκους, χωρίς να λογαριάζει τη ζωή της, κάνοντας όλους τους οπλαρχηγούς να τη θαυμάζουν για τον ηρωισμό της.

Η Δόμνα Βισβίζη, από την Αίνο της Θράκης, κατά την Επανάσταση ακολούθησε τον σύζυγό της Χατζή-Αντώνη Βισβίζη και τα πέντε παιδιά τους στις ναυτικές επιχειρήσεις εναντίον των Οθωμανών. Με το μπρίκι «Καλομοίρα» στήριξαν τον αγώνα στη Χαλκιδική, έλαβαν μέρος στις ναυμαχίες του Άθω, της Λέσβου και της Σάμου και το 1822 ενίσχυσαν τις επιχειρήσεις στην Αγία Μαρίνα της Λαμίας, ανακόπτοντας την κάθοδο του Δράμαλη. Μετά τον θάνατο του συζύγου της ανέλαβε τη διοίκηση του πλοίου και συνέχισε τον αγώνα με δικά της έξοδα.

Η Δόμνα Βισβίζη από το 1823 αδυνατούσε να χρηματοδοτήσει τις εκστρατείες της. Παραχώρησε το πλοίο της στη διοίκηση, που το μετέτρεψε σε πυρπολικό. Αποσύρθηκε από την ενεργό δράση και αντιμετώπισε μεγάλα οικονομικά προβλήματα. Η φήμη της ως «καταδρομέα του Αιγαίου» ξεπέρασε τα σύνορα και ενέπνευσε τη δημοτική ποίηση.

Στην Πελοπόννησο έμεινε γνωστή για την παλικαριά της η **Κωνσταντίνα Ζαχαριά**. Από μικρή ηλικία είχε πάρει τον δρόμο της κλεφτουριάς, ακολουθώντας το παράδειγμα του πατέρα της, ενός ξακουστού αγωνιστή της περιοχής που είχε φονευθεί το 1803 από τους Τούρκους. Αμέσως μετά την κήρυξη της Επανάστασης, οι Τούρκοι αρχίζουν να εγκαταλείπουν πανικόβλητοι τα οχυρά τους στη Μεσσηνία και τη Λακωνία, καταδιωκόμενοι από ομάδες Ελλήνων αγωνιστών. Σε μια από αυτές τις ομάδες -η οποία αποτελείτο από 500 άτομα- ηγήτο η Κωνσταντίνα Ζαχαριά. Η Κωνσταντίνα είχε υψώσει, μάλιστα, το δικό της λάβαρο, μια σημαία λευκού χρώματος με γαλάζιο σταυρό. Την ακολουθούσαν πολλές γυναίκες από τη Λακωνία, κρατώντας όπλα και οτιδήποτε άλλο θα χρησίμευε ως οπλισμός.